

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Dialecticæ

Dieterich, Conrad

Giessæ Hessorum, 1611

Caput III. De Argumenti distributione.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56580](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56580)

[*Observa hac omnia post principalem affectionem spectanda esse. Exempli gratia. Fortitudo quæ pericula propellit est virtus eximia. Hic principalis affectio est generis & speciei. Virtus enim ad fortitudinem habet se ut genus ad speciem. Hæc verò proprio effectu (pericula propellit:) illa autem adjuncto (eximia) illustratur, quæ sunt affectiones minus principales & syncategoremata. Idem judica de hoc. Exemplo: Pœtætarum princeps Virgilius eleganter bellum Trojanum descripsit.]*

IX. Omnia argumenta pro ratione affectionis suæ enuncianda sunt: Causa sc. causaliter effectum effective, definitio definirive.

Ut cum quæro: Quid est homo, non debes respondere: est ex humo desumptus: vel non est bestia: vel constat duabus partibus, corpore & animo, sed cum quæstio sit definitionis, definitione etiam respondebis: est animal rationale.

X. Deniq; Cùm nulla prorsus in argumento & arguto est affectio: seu, cùm pro argumento quippiam assumitur, quod nullâ cum Themate sive quæstione affectionem habet, dicitur Ignoratio Elenchi. Cùm autem pro argumento vero, vel manifestè falsum, vel speciem veri præ se ferens aliud profertur, dicitur Elenchus ejus argumenti, cujus similitudinem gerit. Ut cum falsa causa ponitur pro verâ, dicitur elenchus causa: cùm falsum effectum dicitur elenchus effecti, & ita deinceps.

[*De his in singulis Inventionis Locis speciatim agemus.*]

CAPUT III.

De Argumenti distributione.

1. **A**rgumentum est vel Artificiale
vel Inartificiale. *Illud*

Illud Infitum & Intrinsecum dicitur. Quod vi sua sibi insita & innata ex arte arguat, demonstret, explanet. Hoc verò assumptum & extrinsecum. Quod foris assumpta vi, ab aliquo sc. artificiali, arguat. Est enim ejus expers, & non nisi propter alia ei creditur, nempe propter testes.

2. Artificiale est, quod ex sese arguit.

Artificialia argumenta sunt reliqua omnia, prater unum Testimonium, quod est Inartificiale.

3. Estq; primum vel à primo ortum,

4. Primum est, quod est suæ originis.

Talia sunt; Consentanea, Dissentanea & Comparata.

5. Ortum est, quod è primis originem trahit.

Talia sunt, Conjugata, Notatio, Distributio & Definitio.

6. Primum est Simplex vel Comparatum;

7. Simplex est, quod simpliciter & absolutè consideratur. (*Citra sc. collationem Comparatorum.*)

Talia sunt Consentanea & Dissentanea.

8. Comparatum est, quo res comparatione quantitatis & qualitatis cōsiderantur.

Talia sunt Paria, Imparia, sive Majora & Minora, Similia, Dissimilia.

9. Simplex est Consentaneum, vel Dissentaneum.

10. Consentaneum est, quod cum re, quam arguit, consentit.

Talia

Talia sunt *Causa, Effectum, Subiectum & Adjunctum.*

11. Dissentaneum est, quod à re, quã arguit, dissentit.

Talia sunt, Diversa, Disparata, Adversa, Relata, Contradicentia & Privantia.

12. Consentaneum est vel absolutè, vel modo quodam.

13. Absolutè Consentaneum est, quod absolutè cum re, quam arguit, consentit, ut *Causa & Effectum.*

14. Modo quodam consentaneum est, quod modo quodam cum re, quam arguit, consentit, ut *Subiectum & Adjunctum.*

Absolutè consentire, est perfectissimè & arctissimè convenire, ita ut unum alteri sit essenziale: alterum verò essentialiam ab altero accipiat. Modo quodam consentire, est ita consentire, ut alterum alteri essenziale non sit, verum præter essentialiam ratione quapiam conjungatur.

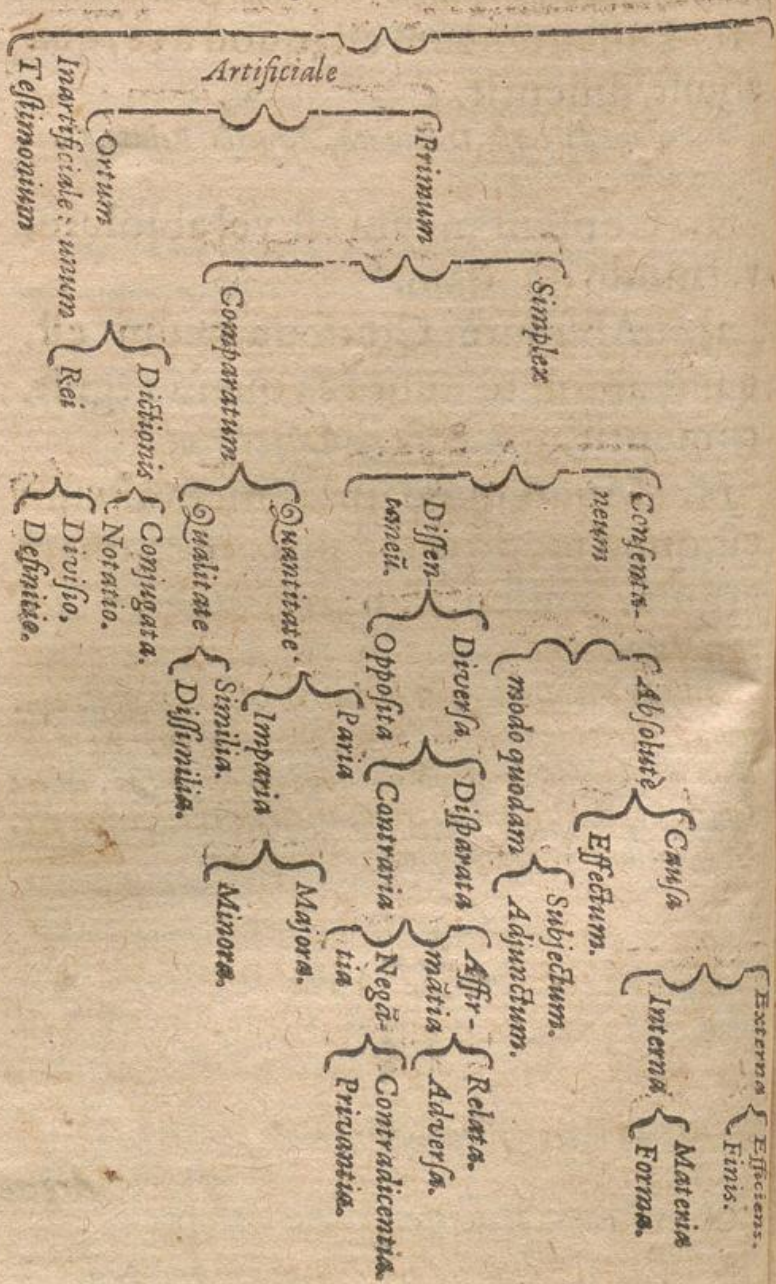
OS (*) SO

Argu

Argumentum est vel

[Ex his distributionibus argumenta ordine excerpta sunt
Consentanea septem: Causa efficiens, materia, forma,
finis, effectum, subjectum, adjunctum.

Dissentanea sex. Diversa, disparata, relata, adversa,
privantia, contradicentia.

Comparata quinque: paria, majora, minora, similia,
dissimilia.

Orta octo: Conjugata, Notatio, Distributio ex cau-
sis, Distributio ex effectis, Distributio ex subjectis,
Distributio ex adjunctis, Definitio, Descriptio.

Inartificiale unum: Testimonium.

Philipp. Distinguit inter locos rerum & personarum Lo-
ci rerum sunt ipsa argumenta Inventionis. Et horum nu-
merat XXVIII. Loci personarum sunt, quibus persona
describuntur. Quales sunt, 1. paria. 2. sexus. 3. parentes. 4.
educatio. 5. mores. 6. vita & genus. 7. eventus. 8. aetas. 9. mors.
Verum distributio hac, cum habeat partes ratione saltem
diversitatis distinctas, merito ut imperfecta rejicitur. Quia
singula commodissime ad decem ordines argumentorum e-
numeratos referri possunt. Quod in locis rerum planum est,
in locis personarum similiter.]

CAPUT IV.

CAUSA.

1. CAUSA est argumentum absolu-
tè consentaneum, cujus vi (virtu-
te vel facultate) res (causatum sive effe-
ctum) est, (existit.)

[Causarum tractatio vel generalis est, vel specialis.
Generalis est vel *ἰσχυραλική* Realis, quæ est Meta-
phys. Hac enim de causis quatenus communissima sunt En-
tium attributa atq; differentia agit vel *λογικατικὴ*; ratio-
nalis, quæ est Logica. Hac enim considerat, quæ sunt ter-
mini technologicæ sive artis, definitiones & distributiones:
specia-